

Áhrif áfengis og vímuefnaneyslu á líðan ungmenna

Bjarki Jóhannsson og Silja Jónsdóttir
sálfræðingar

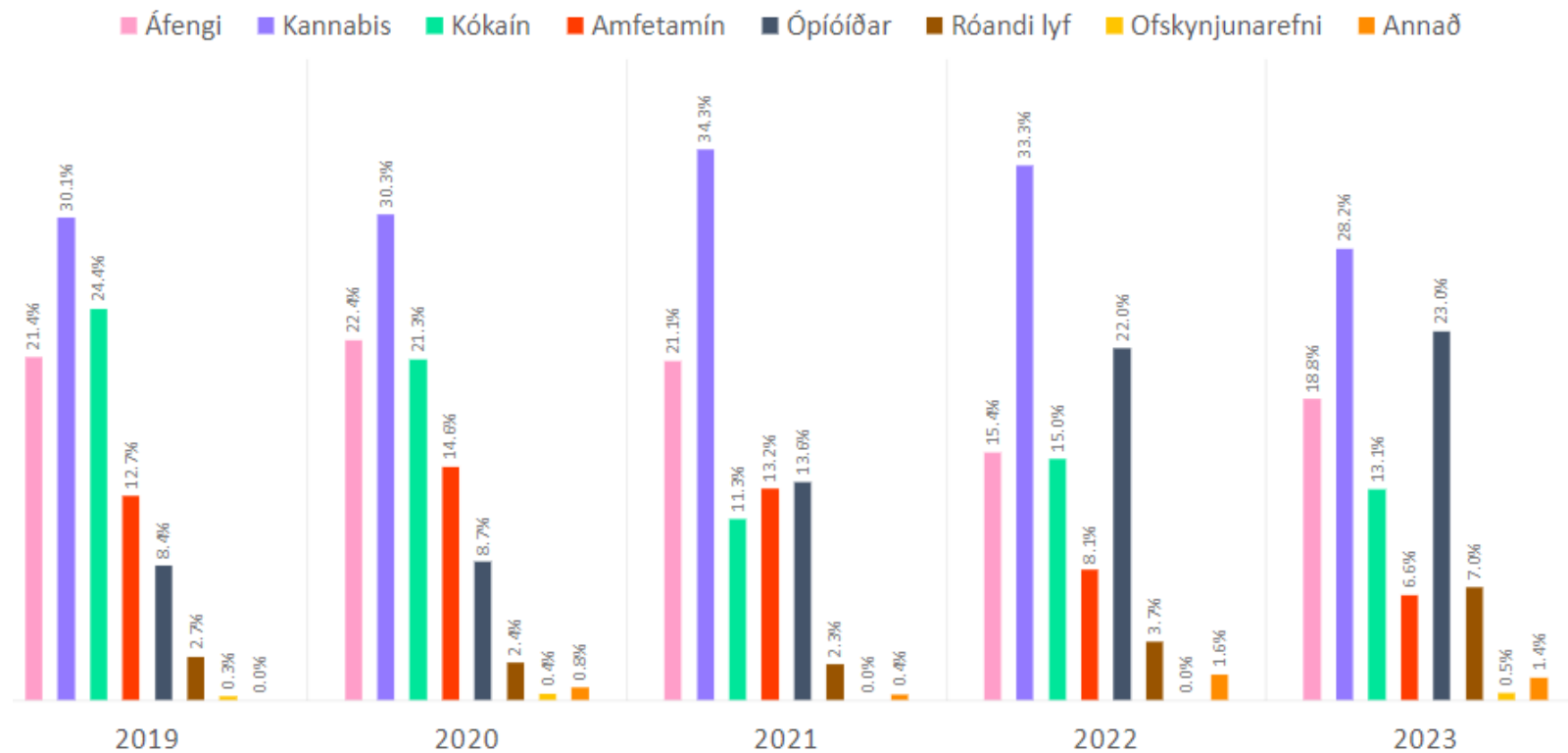

Ungmenni 18-25 ára

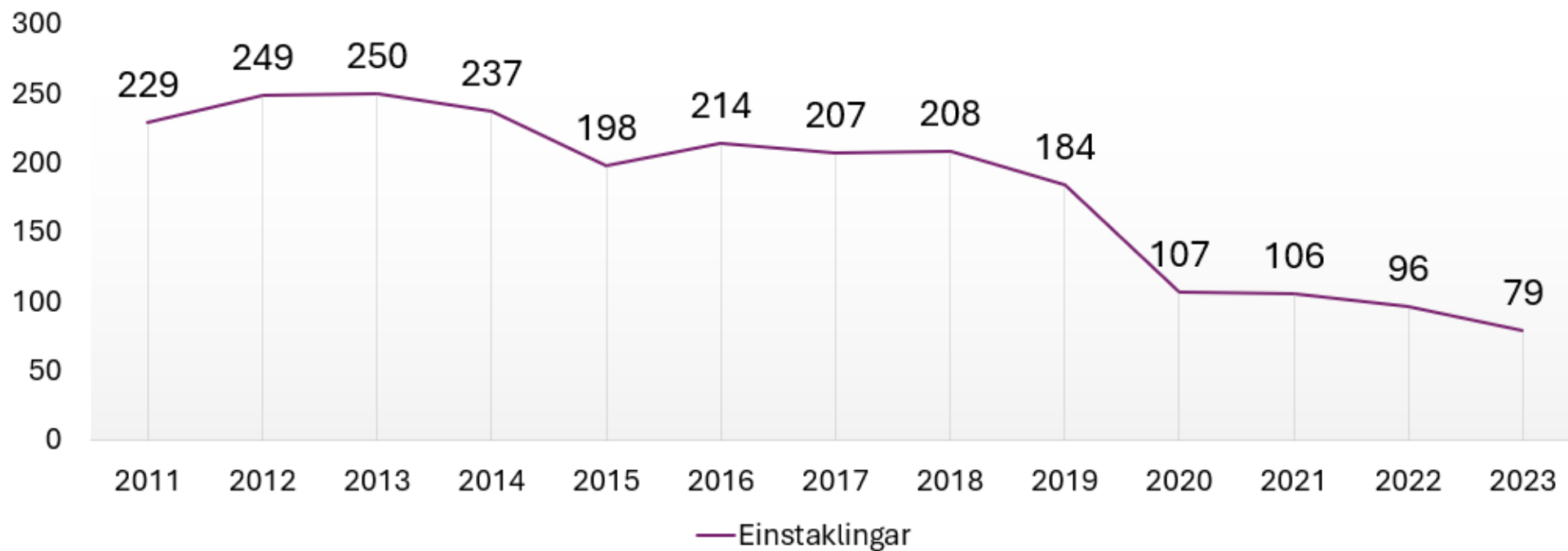
- **Þegar við erum ung finnst okkur við oft vera ósigrandi!**
  - Það kemur ekkert slæmt fyrir okkur..
- **Ungmenni eru líkleg til að**
  - Vera hvatvís, óútreiknanleg, láta tilfinningarnar ráða, misskilja, vera óskipulögð, áhættusækin og stundum glæfraleg í hegðun.
  - Vímuefni hafa neikvæð áhrif á fyrir óproskaðan framheila – double trouble.
- **Ungmenni eru ólíkleg til þess að**
  - Hugsa áður en þau framkvæma
  - Stoppa og hugsa um mögulegar afleiðingar hegðunar
  - Breyta hegðun sinni þrátt fyrir að hún sé hættuleg og þrátt fyrir neikvæðar afleiðingar

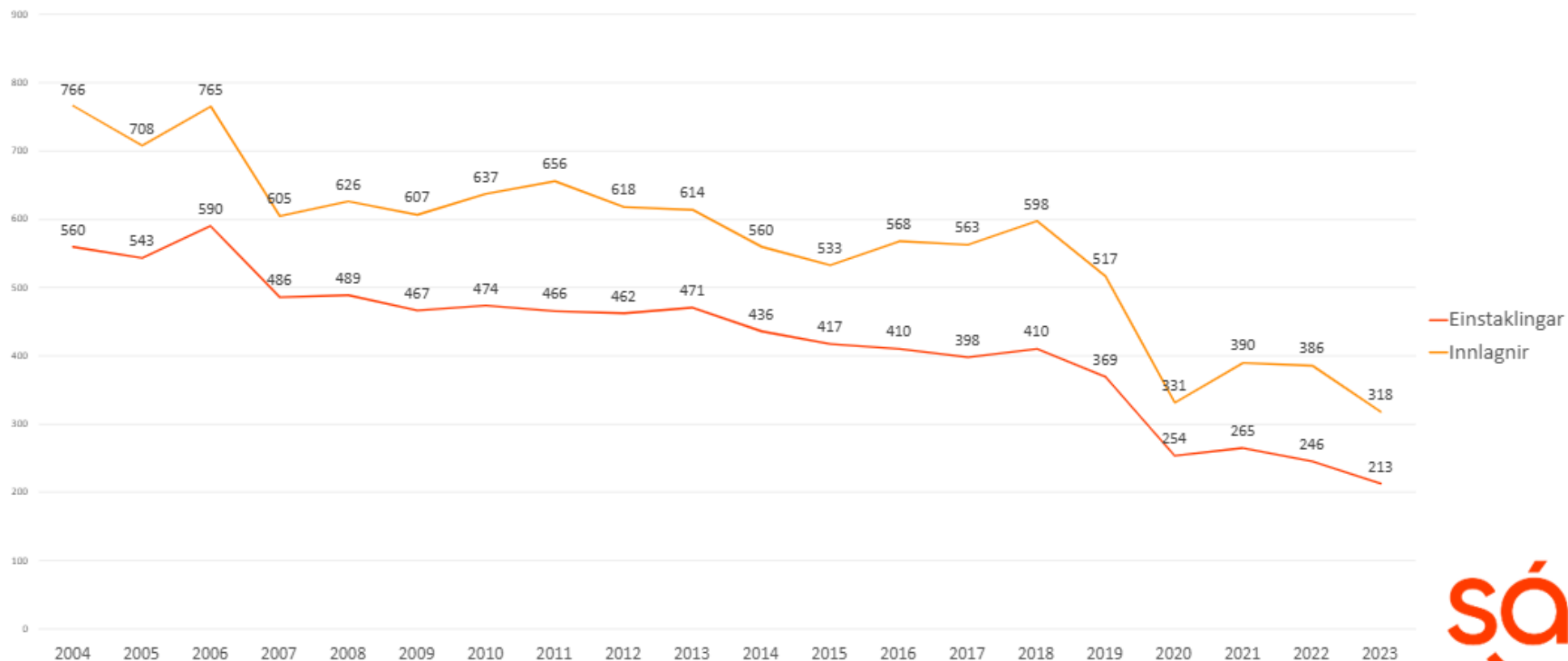
Aðalvímuefnagreiningar sem hlutfall af einstaklingum 25 ára og yngri

Fjöldi einstaklinga 25 ára og yngri sem koma í fyrsta sinn á sjúkrahúsið Vog

Innlagnir 25 ára og yngri

Fíkn og annar geðrænn vandi / tvígreiningar

- Það er mjög mikilvægt að meta hvort aðrar geðraskanir séu til staðar hjá ungmennum með fíknivanda.
  - Hefur áhrif á framgang meðferðar, meðferðarheldni og batahorfur
- Þunglyndi – allt að 35% þróa með sér fíknsjúkdóm.
  - Fíknivandi og þunglyndi = aukin hættu á sjálfsvígum
- Kvíði – 40% þeirra sem eru með fíknivanda glíma við einhverja kvíðaröskun
  - Ungmenni með ómeðhöndlaðan kvíða eru í áhættu fyrir að þróa með sér fíknsjúkdóm innan 2 ára.
- Geðhvarfasýki – Áhættuþáttur fyrir þróun fíknsjúkdóms
- Mótþróaþrjóskuröskun - 60% þróa með sér fíknsjúkdóm
  - Verri útkoma fyrir stúlkur
- ADHD – hefur sterk tengsl við fíknsjúkdóminn

Ungmennin á Vogu

- Færri innlagnir en alvarlegri staða hjá þeim sem koma
  - Vímuefni í æð, geðrænn vandi, heilaskaði, þroskaskerðing, einhverfuróf – flóknari vandi
- Niðurstöður rannsóknar gerðar á Ungmennadeild á Vogu
  - 66% með miðlungs til alvarlegs einkenni þunglyndis
  - 61% með miðlungs til alvarlegs einkenni kvíða
  - 60% með áfallaeinkenni sem benda til þess að skima þurfi fyrir áfallastreitu
  - 50% höfðu gert tilraun til sjálfsvígs
  - 58% eiga flesta eða einungis vini í neyslu

Áhrif fíknivanda á líf ungmenna

- **Þau missa af mörgu og verða oft talsvert á eftir jafnöldrum sínum**
  - Misþroski heila
  - Truflun á þroska sjálfsmyndar
  - Detta úr skóla
  - Húsnæði
  - Skert félagsfærni
  - Lágt sjálfsmat
- Hafa mörg ekki unnið venjulega vinnu
- Kunna sum ekki að lifa sem virkir samfélagsþegnar
  - Að lifa „venjulegu“ lífi

Hvað má gera betur fyrir ungmennin?

- Eitthvað þarf að grípa þau eftir meðferð
  - Eru illa stödd félagslega - vinir í neyslu
  - Fá ekki vinnu / haldast illa í vinnu, eiga ekki pening
  - Þurfa aukinn stuðning til að vinna úr sínum málum
    - Oft ekki til staðar sem getur aukið líkur á endurteknum meðferðum
- 6 mánaða edrúmennska mikill þröskuldur fyrir ungmenni fyrir áframhaldandi vinnu.
- Flókið að vera á Vogu – hentar ekki öllum
- „Það líður öllum bara svo illa“
  - Þurfum heilðræna nálgun frá upphafi, snemmtæk inngríp en ekki alltaf að slökkva elda

Hvað gerir SÁÁ fyrir ungmenni í vímuefnavanda?

- **Ungmennameðferð á Sjúkrahúsinu Vogu**

- Eru í forgangi á biðlista
- Sérstök meðferðardagskrá miðuð að ungmennum og þeirra þörfum
  - Fræðsla, verkefnavinna og meðferðarhópar
- Teymi fagfólks: Áfengis -og vímuefna ráðgjafar, sálfræðingur, læknar, hjúkrunarfræðingar og sjúkraliðar
- Ýmis afþreying inná ungmennadeild: sjónvarp, spil, púsl, föndur
  - Daglegir göngutúrar með starfsmanni

- **Áframhaldandi meðferð á Vík Kjalarnesi**

- Innliggjandi kynjaskipt meðferð
- Ungmendum býðst að vera í 2 vikur eða 4 vikur.

- **Foreldranámskeið**

- Að auka þekkingu á fíknivanda ungmenna, þróun vandans og birtingarmyndum.
- Að kenna foreldrum aðferðir til að hvetja ungmenni til breytinga
- Að efla og styðja foreldra með því að kenna leiðir til sjálfsræktar.

Áhrif neyslu foreldra á líðan barna og unglunga

Fjölskyldan

- Fíknivandi hefur áhrif á alla fjölskylduna
  - Oft mikið álag, óöryggi og óvissa
- Fjárhagsvandi, rifrildi milli foreldra, erfið samskipti, ofbeldi, skapsveiflur, skilnaður
  - Hræðsla, kvíði, einmanaleiki, skömm, samviskubit
- Það sem er í lagi einn daginn er ekki í lagi þann næsta

Fjölskyldan

- Óskráðar reglur í fjölskyldunni
  - Ekki tala
  - Ekki treysta
  - Ekki sýna tilfinningar
- Börn þurfa ekki að hafa orðið vitni að neyslunni sjálfri til þess að hún hafi áhrif á þau
- Fjölskyldumeðlimir breyta oft hegðun sinni
  - Viðhalda stöðugleika og jafnvægi
  - Eðlileg viðbrögð við erfiðum aðstæðum

Breytingar á hegðun

- Taka á sig ábyrgð hinna fullorðnu
  - T.d. elda, þrifa, hugsa um yngri systkini eða foreldri
  - Virðast örugg, alvarleg og standa sig vel
- Verða óhlýðin og haga sér illa
  - T.d. lenda í vandræðum í skólanum og heima eða komast í kast við lögin
  - Vond athygli er betri en engin athygli

Breytingar á hegðun

- Fara að nota húnor sem bjargráð
  - Vilja skapa þægilegt andrúmsloft heima
- Einangrast frá öðrum í fjölskyldunni
  - Erfiðleikar í félagslegum aðstæðum
  - Nota ímyndunarleik

Áhættuhópur

- **Börn sem alast upp við fíknsjúkdóm eru í áhættu fyrir:**
  - vanrækslu og ofbeldi
  - hegðunarvanda
  - námslegum vanda
  - líkamlegum vanda
  - félagslegum vanda
  - tilfinningalegum vanda
  - áfengis- og vímuefnavanda
- **En flest börn spjara sig ágætlega!**

Sálfræðipjónusta SÁÁ fyrir börn

- Fyrir börn á aldrinum **8 – 18 ára**
  - Eiga foreldra, stjúpforeldra, systkini, ömmu eða afa sem eru með áfengis- eða vímuefnavanda
- Full þjónusta hófst 1. apríl 2008
- Ekki skilyrði að aðstandandi hafi farið í meðferð
- Sérhæft úrræði
- Einstaklingsviðtöl
- Fjarþjónusta fyrir landsbyggðina

Takk fyrir!

